

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krome na leto, za pol leta dve kroni, za četrta leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. — Posamezne številke 20 vin. :::

:: Telefon štev. 216. ::

C. Kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.649

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca. — Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cena inseratom po 30 vinarjev od enostopne petit-vrste, za večkratno inseracijo po dogovoru. :::

Vsebina: Pašništvo v vojski in po vojski. Ljudska hrana v vojnih časih. Naša industrija v vojnem času. Vestnik Zadružne zveze. Gospodarski pregled. Razne objave. Občni zbori.

Pašništvo v vojski in po vojski.

Prvo delo vsacega izmed nas, ki smo zrastle na deželi, je bila paša. Kot otroci smo se veselili in smo bili ponosni, če smo smeli s hišnim pastirjem ali starejšim bratcem na pašo, če smo dobili v roke bič in smo smeli vračati živino. Po večini naših slovenskih ravninskih pokrajin — v planinskih so razmere v tem oziru drugačne — je pastirstvo v rokah nedorastlih ljudi. Za pastirje biti pri hiši je pomenilo toliko, kakor biti najnižja oseba, ki je še prišla v poštev za delo. Paše niso torej visoko cenili in so jo po večini naših ravninskih pokrajin odpravili iz enega ali drugega vzroka. Še pred nedavnim časom je veljala paša kot znak slabega nenaprednega gospodarstva. Nasprotno pa je veljal za boljšega gospodarja, ki svojo živino ni več gonil na „gmajno“. Komu se ne bo čudno zdelo, če smo prišli komaj par desetletij pozneje do prejšnjemu popolnoma nasprotnega prepričanja, da je namreč paša v rednih razmerah, kakoršne so bile pred vojsko, edino ceno, pa uspešno sredstvo za trajno povzdigo živinoreje, v vojnem času in po vojski pa edina rešitev naše živino-

reje. In vendar je tako! Seveda velja to le za pravilno pašo na moderno urejenem pašniku.

Oglejmo si samo nekoliko zgodovino in bistvo pašništva, pa uvidite, da prav nič ne pretiravam.

Nemci so nam bili v marsičem, zlasti pa v kmetijskem gospodarstvu dobri učitelji. Med drugim smo se naučili od njih tudi moderne paše. Tudi Nemci so pred kakimi petdeset in več leti mislili, da paša ni potrebna. Pašni svet — so si mislili — se da na druge načine bolj dobičkanosno izkoristiti. Razdelili so svoje obširne skupne pašnike, živino pa zaprli v hleve. Nekaj desetletij je šlo dobro in Nemci so se že veselili navidezno lepih uspehov. Toda ko so si po 40 letih hlevske reje svojo sicer lepo rejeno živino natančneje ogledali, so spoznali, da je večina nje, če ne že jetična, pa tej bolezni močno podvržena. Vzrok temu žalostnemu stanju nemške živinoreje je bila ravno razdelitev in uničenje pašnikov ter temu sledeče stalno držanje živine v hlevih. Odkar so pa Nemci pred približno desetimi leti svoj greh spoznali, se trudijo na vse moči, da bi popravili velike napake, ki so jih naredili. Povsod, koder le mogoče, usta-

navljajo skupne ali zasebne pašnike. Prepričani so, da brez paše uspešna živinoreja ni mogoča.

Ko so začeli Nemci pašo na novo vpeljavati, so mislili, da jim zemlja v pašni porabi ne bode nikdar ničesar drugzega koristila, kakor da jim bo ohranila njihovo živino zdravo. Seveda so zdravje svoje živine toliko visoko cenili, da so bili pripravljeni žrtvovati v ta namen dragocen svet. Popolnoma razumljivo je, da so se Nemci s toliko večjim veseljem lotili moderne paše, ko so jim njih učenjaki ter lastne izkušnje dokazale, da moderni pašnik ne zahteva nikakih gospodarskih žrtev, da izkorišča prav pašništvo zemljo najboljše in najdobičkanosnejše ter da vpliva v mnogih ozirih na ostalo gospodarstvo prav dobrodejno.

Prvotna naloga pašnikov je bilo prehraniti živino v pašni dobi. Živina je prišla le za nekaj zimskih mesecev v staje; po leti je ostajalo vedno na pašniku. Dokler še niso toliko živine redili, in ni prišlo preveč živine na skupne pašnike, je imela živina na paši hrane za potrebo, ostala je zdrava in utrjena. Pozneje pa, ko se je pomnožila, ko pa kljub temu za pašnike niso ničesar storili, je postalo krme na pašniku premalo, in živina se je le slabo preredita. Vzrok seveda, da je živina na zanemarjenem pašniku slabo vspevala, je bil po mnenju kmetovalcev pašnik. Poleg takih in enakih domnevanj so vplivale večkrat še druge okoliščine, zlasti nevoščljivost in hrepenenje po zemlji, in proti pašniku je nastala mržnja, se začela gonja, ki je končala s tem, da so pašnik razdelili ali pa na kak drug način uničili. Tako so delali v Nemčiji, to se je godilo in se še godi pri nas. Vse to pa je bila posledica napačnega mnenja, da je pašnik molzna krava, ki naj daje vsak dan polne žetarje mleka, ne da bi dobila kaj krme.

Vsakdo uvidi, kako krivično smo postopali z našimi starimi pašniki, ko smo zahtevali, naj nam rede lepo debelo živino, storili pa zanje že stoletja nismo ničesar.

Tudi moderni pašniki imajo, kakor so imeli stari skupni pašniki, nalogo preskrbovati živino z vsem potrebnim. Toda drugi časi, druge navade! Od modernega pašnika zahtevamo dosti več, kakor so zahtevali od starih „gmajn“. Ker vemo, da se mora tako za uredbo, kakor za vzdrževanje modernega pašnika precej žrtvovati, moremo opravičeno pričakovati, da bode z njih prišla živina zdrava utrjena, lepih oblik ter v primernem rejnem stanju. Skušnje so naše pričakovanje potrdile kot opravičene. Ni pa se temu ravno čuditi, saj so na moderno urejenem pašniku tudi izpolnjeni vsi predpogoji za to.

Na pašniku se živina giblje vedno v svežem čistem zraku. Škodljivih vplivov zaduhlega hlevskega zraka na pašniku ni. Mej tem ko v hlevu iz vseh temnih kotov in špranj preže na žival razni povzročitelji bolezni, jih požge na pašniku solnce s svojimi žarki in varuje žival pred boleznijo. Solnčni žarki namreč pospešujejo množitev rudečih teles v krvi, to se pravi, napravljajo živalsko kri bolj rudečo. Ta povzroči živahnejšo menjavo snovi, žival hitreje in bolje prebavlja in postane bolj živahna. Kaj pomeni solnce za živa bitja, to vidimo, če pogledamo kmečkega človeka, ki se vedno giblje v solnčni svetlobi, pa kaznjenca, ki je pravkar prišel iz temnice. Prav tako je viden vpliv solnčnih žarkov na rastlinstvu. V temnem brezsolnem prostoru ostane rastlina bleđa, brez zelenila. Zelena barva pa je rastlini to, kar je krvna rudečica živali.

Pašnik nudi živali najprimernejšo, najboljšo, najbolj tečno in najlažje prebavno krmo, pa v toliki meri, da žival žre, kadar hoče. To nam je umevno, če pomislimo, da sestoji mlada ruša na pašniku iz najrazličnejših rastlin, ki tvorijo skupaj najpopolnejšo vsem zahtevam ustrezajočo krmo. Mlade krmske rastlinice so zelo redilne, bogate zlasti beljakovin, ki so za malo živino silno važne, ker pospešujejo rast. Pašnik ima pred travnikom prednost, da nudi svojo krmo živini prav tedaj,

ko je najboljša. Tudi na travnikih in njivah pripročamo zgodnjo košnjo, da rastline preveč ne ostare. Tako je na travniku v travi ali na njivi v detelji morda največ hranilne vrednosti nakopičene takrat, ko jih še ni mogoče kositi in spraviti. Kaj nam pomaga kositi takrat, ko je trava komaj za malo ped visoka, če ni mogoče spraviti sena, če ga ostane polovica pod grabljami, druga polovica pa se že pri sušenju zgubi ter tako najboljši del sena ne pride v našo korist. Na paši vseh teh nevarnosti ni. Kar živinče utrga, tega ne izgubi več izpod zob in torej vse s pridom porabi. Zato pa je na pašniku tudi mogoče travo ravno takrat porabiti, ko največ vrže.

Že iz navedenega sledi, da se pridela na pašniku več kakor pa travniku. Na dobro oskrbovanem pašniku lahko računamo na 4 do 6 kratno pašo na istem prostoru, t. j. trava zraste do 15 cm visoko in živina jo popase, nato spravimo živino na drug prostor in čakamo, da trava zopet zraste 15 cm visoko, ter jo tedaj živina zopet popase. itd. To se more, ponoviti do šestkrat in večkrat na leto. Na travniku moremo kositi le dvakrat, kvečjemu trikrat v enakem času. Smelo pa trdimo, da enkratna paša na pašniku ni dosti manj vredna kakor enkratna košnja na travniku, to pa zato, ker popaše živina travo, ko je v najugodnejšem stanju glede sestave in prebavljivosti hranilnih snovi. Poleg tega nas pa paša nič ne stane, ker to živina sama opravi, na travniku pa moramo drago plačevati kosce in sušilce. Prav zadnja lastnost pašnika postane v sedanjem vojnem času, kakor tudi po končani vojski tako velikanskega pomena za naša kmečka gospodarstva, da si uspešne živinoreje, še več, uspešnega kmetijskega gospodarstva, brez obširne poletne paše sploh misliti ne moremo. Že sedaj, ko se osodepolni učinki vojne na našo živinorejo še niso pokazali, je skrajni čas, delati z vsemi sredstvi na to, da nam bo mogoče pravočasno se oprijeti te rešilne vejice, da

obvarujemo propada najvažnejšo panogo našega narodnega gospodarstva.

Pa še drugo, skoraj važnejšo dobro stran je treba prav za sedanji vojni kakor tudi za prihodnji čas povdarjati. Ta velepomembna stran pašništva je, da je pašništvo zmožno oprostiti naše male kakor tudi večje kmetije velikega dela stroškov za delavne moči. Delavsko vprašanje je bilo zlasti na naših kmetijah že pred vojsko zelo pereče. Kje bodo naši kmetovalci, oziroma njih doma ostali dobili potrebne delavce tekom vojne, ko je večina delozmožnih možkih na bojnem polju, kje bode iskati potrebnih delavnih moči po vojni, ko se jih dosti ali sploh ne povrne, ali pa se vrnejo pohabljeni, bolni in za delo manj zmožni. Če nočemo, da ostane tekom vojne, posebno pa še po vojni naše polje neobdelano ter da vsled tega ne pade naša kmetijska kultura pregloboko, bo treba, poskušati, da se izognemo velikemu pomanjkanju delavnih moči s tako spremembo našega dosedanjega kmetijskega obrata, da bode potreboval manj delavnih sil.

Živinoreja spašnim gospodarstvom mora biti ta oblika našega kmetijskega gospodarstva po vojski. Živinoreja bode igrala po vojski še važnejšo vlogo kakor dosedaj. Živinoreja vseh onih pokrajin v Evropi, kjer so se vršile večje bitke, ali kjer so se nahajale delj časa velike armade, je popolnoma uničena. Da samo te pokrajine zopet pridejo do svoje živine, bo trajalo nekaj let. Poleg tega pa moramo upoštevati, da bo vsled vojne do skrajnosti oslABLJENA cela živinoreja vseh velikih, na polju živinoreje važnih in vplivnih držav. Delati bode treba desetletja, da se zamaše nastale vrzeli. In živinoreja bode mogla uspeti le v zvezi s pašništvom. Ker bo v istem času primanjkovalo delavcev, pride lastnost pašništva, da oprosti v veliki meri kmetijski obrat potrebe po delavnih silah, samo prav.

Da se z umnim pašništvom pridela vsaj toliko kakor z vsakim drugim obdelovanjem

zemlje, zato imamo dovolj dokazov ne samo v tujini, zlasti na Nemškem, ampak tudi na pašnikih, urejenih pred nekaj leti pri nas (Sodražica, Št. Janž i. t. d.). Naša zemljišča ne bodo izgubila na svoji vrednosti, ampak le pridobila, ker se bodo ustvarile z manjšimi stroški za delavce ne samo iste, ampak celo mnogo večje gospodarske vrednosti. Trpeli pa ne bodo vsled te spremembe v prid živinoreji in pašništvu niti poljski pridelki. Kajti temu je v našem kmetijskem obratu odmeriti še vedno toliko prostora, kolikor ga morejo dobro obdelati razpoložljive delavne moči. Ko se živinoreja razširi, se poveča tudi pridelek gnoja. Ker je bil pridelek na naših poljih dosedaj zelo majhen in to večinoma vsled površnega obdelovanja in slabega gnojenja, bo mogoče kljub manj delavnim močem na manjšem prostoru precej isto množino pridelati, kakor dosedaj na velikem.

Kako pa naj se vpelje navedena sprememba in kaj naj se že za čas vojne stori za naše kmetijstvo, da ne ostane naše polje neizkoriščeno? Naša domovinska dolžnost nam veleva napeti vse moči, da pridelamo v prihodnjem polletju kolikor mogoče mnogo hrane za ljudi, vse drugo je manjšega pomena. Zato pa je sedaj naša naloga, z razpoložljivimi delavnimi močmi kolikor mogoče hraniti pri onih panogah gospodarstva, ki so za prehrano ljudi manj važne. Ne moremo sicer reči, da je meso kot hrana manjše važnosti, vendar pa moremo priznati, da živine in mesa ene ali druge vrste ne bode tako hitro zmanjkalo, osodepolno pa bi moglo postati znatno zmanjšanje krušnih in drugih poljskih hranilnih pridelkov; pridelovanje teh je torej vsaj za sedaj mnogo važnejše, ker je nevarnost večja, da jih zmanjka. Treba je torej pritegniti delavne moči kolikor je mogoče od živinoreje k poljedelstvu, zlasti če se da to brez posebne škode za živinorejo izvršiti. To pa je v sedanjih razmerah v največji meri mogoče z vpeljavo zasilnih pašnikov, in sicer ne le brez škode za živinorejo, pač pa celo v njeno korist.

Kako pa naj se ta nasvet praktično izvrši? Najprej je treba primerne prostora; najprimernejši je nekoliko nagnjen, težji, ilovnat, sicer pa tudi vsak drugačen svet z vodo za napajanje. Najhitreje se da pripraviti za pašniške namene svet, na katerem se je že dosedaj pridelovala krma, bodisi kak travnik, starina ali tudi njiva s travno in deteljino mešanico. Prvo delo na tem enkrat odbranem prostoru bi bilo močno gnojenje z umetnimi gnojili: z dušičnastimi, s kalijevimi in fosfatnimi. Takoj drugo delo, ki bi se moralo izvršiti istotako še sedaj v zimskem času, bi bilo grajenje odbranega prostora, in sicer kakor se že hoče in more; ograjen pa pašnik mora biti, že zato, da pri živini ni treba vedno stati in da je ni treba vsak čas preganjati iz hleva na pašnik, in iz pašnika v hlev, ter tako poleg stroškov za delo oropati živino najlepšega pašnega t. j. nočnega časa. S tem je že precej dela prihranjenega, nikakor pa še ne vse; krmljenje, čiščenje in drugo odpade na pašniku popolnoma.

Pri pravilni ureditvi pašnika je treba pašno zemljišče razdeliti na več jednako produktivnih delov, na katerih se živina zaporedoma pase. Pri zasilnih pašnikih bo vsaj letos ta notranja razdelitev v več delov največkrat morala vsled pomanjkanja delavcev kakor graditvenih sredstev izostati. Pač pa bo treba, če le možno, vedno napeljati primerno vodo za napajanje.

Zasilen pašnik si pripravita skupaj lahko tudi dva, trije ali več posestnikov, katerih za pašo primerna zemljišča so drugo poleg drugega. Urejevalnih, kakor oskrbovalnih stroškov se more tako mnogo prihraniti.

Kaj pa bi se dalo doseči z zasilnimi pašniki? Najvažnejše bi bilo to, da se živina, ki že v navadnih časih v naših zaduhlih hlevih posebno poleti silno trpi, spravila na prosto v svež zrak. Druga dobrota zasilnih pašnikov za našo živino bo, da pride vedno in pravočasno do svoje hrane. Red v krmljenju je v živinoreji največje važnosti. Ta pa bo pri hlevski reji v prihodnjem času, tako mej vojsko, kakor

po vojski nemogoč. Poleg tega pa bode imela živina na zasilnih pašnikih še vse prednosti pašniške reje, kakor smo jih že navedli: prosto gibanje, svetlobo in solnce, zrak i. t. d.

Rešiti bi bilo še vprašanje, kako velik naj bo zasilen pašnik. Potrebna velikost za prerejo določene živalske jednote je kaj različna. Odvisna je od dobrote pašnika, tako zemlje kakor ruše; istotako pa vpliva na potrebno velikost pašnika kakovost živine. Ni vse eno, ali se pase na pašniku 1000 kg mlade živine, ali volov ali molzskih krav. Vsaka navedenih vrst živine, če ravno v jednaki teži, hoče imeti od pašnika nekaj družega. Vendar pa se da reči, da bi moral lastnik za naše razmere povprečno srednje velike kmetije s približno 8 glav živine odločiti za pašnik približno dva do tri, kvečjemu 4 orale srednje dobrega sveta.

Stroški za tako zasilno več ali manj provizorično uredbo bi bili sledeči:

Ograja za 3—4 or. okroglo 600 m à 30—50 v

K 180—300

Gnojenje: 500 kg superf. K 50.—

300 „ am. sulf. „ 120.—

300 „ kal. sol. „ 45.—251

K 395—515

Torej 400—500 K bi stala uredba tacega zasilnega pašnika. Če pomislimo, da more ograja trajati najmanj 10 let, bi torej za leto stala e 20—30 K in da se za ožilo obilo povrača vsako leto v obliki večjega pridelka, so stroški za letno pašo res neznatni in obstojijo v resnici skoraj le iz izdatkov za ograjo. Če upoštevamo velike prednosti pašništva, dalje veliko škodo, ki utegne zadeti našo živinorejo vsled pomanjkanje delavnih moči, dalje pa to, kako zelo je treba hraniti delavne moči za naša poljska opravila, in da se oboje da urediti s pomočjo pašništva, potem ti stroški sploh ne pridejo v poštev. Veliko zla je povzročila vojska, toda priznati pa tudi moramo, da je ravno ona pripomogla, da smo našo živino, naše poljske pridelke izkoristili, kakor še nikdar tako ne. Porabimo denar, ki ga nam

je potisnila v roke vojna v ta namen, da se zavarjemo proti težkim posledicam vojne, ter snujmo in urejumo zasilne pašnike.

Brez dvoma pojmeta deželni odbor in c. kr. kmetijska družba onim, ki se bodo v tej zadevi nanje obrnili, rade volje pri uredbi pašnika vsaj s strokovnim nasvetom na pomoč.

J. Rataj.

Ljudska hrana v vojnih časih.

Opomin; izdalo c. kr. ministrstvo za no-tranje stvari v januarju 1915. 1.

Naši sovražniki nas hočejo izstradati. Iz neštevilnih pojavov sovražnega inozemstva se jasno vidi ta namera. Kar se jim ni posrečilo s pozivom njihovih milijonskih vojsk, hočejo doseči s tem, da nam zabranjujejo dovoz živil in da izpostavljajo naše prebivalstvo nevarnosti lakote.

Toda tudi ta naklep se jim ne posreči, ako si vsak izmed nas vzame za najstrožjo dolžnost in za vodilo za svoje življenje, da boče varčno gospodaril z žvili, kolikor jih je.

Vsak posameznik je poklican sodelovati, da se zagotovi ljudska hrana v sedanjem vojnem času, vsak posameznik pa tudi more sodelovati, ako način svojega življenja prilagodi zahtevam skupnega blagra.

Vsako naj pomisli, da naj služijo njegovi obroki v to, da se nasiti in hrani, ne pa poželjenju po nasladnosti in potratu. Ogibajte se torej nezmernosti v jedi in pijači, odrecite se temu, da bi slavnostne povode praznovali s pojedinami in popivanjem.

Pa tudi v nasprotno napako se ne sme zabresti in nikdo naj se iz bojazni ne odloči nakupiti si nepotrebne zaloge. S tem bi si le zase in za druge podražili cene. Vsi, zlasti pa tisti, ki so si že nabavili take zaloge, naj bodo kar najodločneje posvarjeni in opozorjeni, da se živila, zlasti moka, ako se hranijo na nepripravnih krajih, izpridijo in da postanejo neporabna za uživanje ljudem.

Za vse razmere se ne morejo postaviti enakomerna navodila o ljudski hrani v vojnih

časih. Zato se naj nudijo le nekateri nasveti, kojih vpoštevanje je v nujnem interesu vsakega posameznika in skupnosti.

Meso.

Hrana z obilnim mesom se često precenjuje. Potrebno ni jesti meso vsak dan ali večkrat na dan. Ob mnogih obrokih, zlasti pri večerji, se lahko nadomesti meso z drugimi redilnimi in tečnimi jedili (mleko, sir, mlečne in močnate jedi).

Klanje mladih žvinčet ni gospodarsko. Teletina je tudi manj redilna. Narod sam dobro vé, da teletina ni krepka hrana.

Za govedino in svinjino je ovčje in koštrunovo meso popolno nadomestilo, pravtako divjačina in ribe.

Ostanki in odpadki mesa se dadó v gospodinjstvu porabljati za pripravljanje raznih jedi (juh, omak, mesnatih, močnatih jedi itd.).

Mleko, sir.

Mleko in sir sta najvažnejša in razmeroma najcenejša hrana z beljakovino in ob bistveno manjšem potrošku nudita lahko dobro nadomestilo za meso in jajca.

Mleko in sir, zlasti cenejše mleko brez smetane (posneto mleko), nadalje zmetki in kislo mleko, siratka, sir brez smetane in skuta naj bi se v večji meri porabljali zase in za pripravljanje jedi.

Mast.

Poraba masti se more omejiti mnogokrat brez škode. V gospodinjstvu, zlasti pri kuhanju jedi, je treba varčnosti s tem razmeroma dragim živilom, ki se dá lahko nadomestiti kakor redilna snov. Najboljše nadomestilo za mast je cukar; namesto da se namaže kruh z mastjo (kruh z maslom), se lahko često pridene sadje, čežana, marmelada, med i. dr.

Moka, kruh.

Z oblastvenimi predpisi se je naložila dolžnost, da se mora pri pripravljanju kruha, da se varujejo zaloge krušnega žita (pšenica in rž), mešati moka z drugimi vrstami (n. pr.

z ječmenovo moko, koruzno moko, krompirjevimi izdelki).

Nikdo naj se ne spotika, ako se nekoliko izpremeni okus.

Tudi v gospodinjstvu naj se ne porablja nemešana pšenična in ržena moka.

Predsodek zoper temne vrste moke je neosnovan, zakaj te vrste so tečne in okusne.

Prav posebno naj se varčno gospodari s kruhom; kruha naj se ne odreže več nego se ga pojé. Tudi ostanki kruha in žemelj se lahko porabljajo za pripravljanje redilnih in tečnih jedi (krušne juhe, cmoki, praženi žganci iz žemelj, močnik iz žemelj itd.). Opušča naj se zaradi slastnosti uživati samo svež kruh; star kruh ni nič manj redilen.

Ječmen in oves, kaša in riževo pšeno so pripravni za razne močnate in mlečne jedi in torej lahko nudijo nadomestilo za običajna živila. Isto velja zlasti tudi o koruznem zdrobu, ki je za pripravljanje polente bolj pripraven nego koruzna moka.

Iz ječmena narejena kaša (ječmenček), ovseno pšeno, ovseni kosmi, kaše, močnate in mlečne juhe vseh vrst lahko podajajo redilne jedi.

Sočivje.

Tudi sočivje (fižol, leča, grah) zasluži zaradi svoje porabnosti za tečna in redilna jedila posebnega ozira.

Krompir.

Z redilno vrednostjo in mnogovrstno porabnostjo nudi krompir pripravno in ceno nadomestilo za razna živila.

Da se varčno gospodari s krompirjem, naj se kuha v olupih in naj se šele potem olupí; sicer se izgubi mnogo redilnih snovi.

Prikuhe.

Prikuhe so posebno važne zaradi svoje lastnosti, da prinašajo v hrano izpremembo in slasnost, da lahko nasitijo in prihranijo druga živila.

Kdor razpolaga z nezazidanim zemljiščem ali na primer vrtom cvetnjakom, naj nasadi

zgodnji krompir, zelenjavo, salato i. dr. Za svoje gospodinjstvo in često tudi za druge lahko dobiva dragocene prispevke za obroke.

Sladkor, sadje.

Po krivici se često pravi, da je cukrer samo za nasludo, v resnici pa je cukrer izredno važno živilo in naj bi se torej, kolikor mogoče, izdatno porabljal. Kakor že omenjeno, more cukrer v hrani nadomeščati mast; z obilnim uživanjem cukra — zlasti ker ga je dosti v zalogi — bi se moglo odpomoči pomanjkanju in draženju masti.

V istem zmislu se priporoča tudi uživanje sladkih jedi, sadja v vsaki obliki, zlasti kompota (vkuhanega sadja) in marmelad, ter medu. Pripravno je, da se sadje pravočasno obvaruje pokvare in da se primerno izrablja (suši, vkuhava).

Pijače.

Voda gasi žejo najbolje; mleko je najredilnejša pijača.

Z denarjem, ki se često čez mero porabi za opojne pijače, se lahko bolje nabavijo potrebna živila. Za narejanje opojnih pijač potrebne sirovine (žito, krompir, sadje itd.) služijo lahko pripravneje za porabljanje za živila.

Tudi kava in čaj dobita redilno vrednost šele s pridatkom cukra in mleka.

Na mesto teh čezmorskih užitnih reči, ki so torej le v omejenih množinah na razpolaganje, lahko bolje stopijo mleko ali redilne mlečne juhe, močnate juhe, kaša itd.

Za otroke so opojne pijače vsekakor škodljive, kava in čaj vsaj nepotrebna.

* * *

Vobče je treba gledati na to, da se ne kuha več, nego se navadno pojé, in paziti je treba, da se morejo tudi ostanki in odpadki zopet izkoristiti. Kuhinjski odpadki so često pripravni za klajo živini.

Z okusnim pripravljanjem mešane hrane, z razumnim menjavanjem in kolikor možnim

ogibanjem enostranskega hranjenja se tudi pri najpriprostejših jedeh dobi zadosti teku.

Kadar se pripravljajo jedila, igra pravilno izrabljanje goriva bistveno vlogo.

Varčno porabljenje goriva, zlasti premoga, je v sedanjem času sploh posebno velikega pomena.

Zato se podaja tukaj še nekaj migljajev za pravilno izrabljanje premoga pri kuhanju in kurjenju.

V naših ognjiščih in pečeh se v resnici izrablja večinoma le deseti, često celo le dvajseti del toplote, ki bi se mogla dobivati iz premoga in drv.

Zakaj? Ker se nepravilno kuri.

Nekaj načel za pravilno kurjenje.

Pri kuhinjskih pečeh in pečeh s pečnicami (glinastih pečeh) naj se ne vloži preveč premoga istočasno. Čim nižje je goreča plast, tem bolje se izrablja kurivo.

Kadar se začne kuriti, morajo biti kurilna vratca (gornja vratca) zaprta in vratca za pepel (pod rešetko) odprta.

Čim se je premog dodobra užgal, se lahko gornja vratca deloma odpro, da jih ne poškoduje živahni ogenj. Spodnja vratca je pripreti, tako da ostane le majhna špranja.

Ako je v peči le še žerjavica brez plamena, naj se zapro obojna vratca, da plin počasneje prepihava in da se peč tako krepko pregreje. Ker se vratca na pečeh nikoli ne zapirajo popolnoma neprodušno, prihaja tudi, če so vratca zaprta, večinoma dosti zgorilnega zraka. Nikakor pa naj bodo spodnja vratca več nego za prst široko odprta.

Pri železnih pečeh je odpirati kurilna vratca le, kadar se dolaga kurivo.

Dovajanje zgorilnega zraka je uravnavati s tem, da se premikajo vratca za pepel ali da se primerno vstavi zapora z vijakom, ki je nameščena na teh vratah.

Polnilne peči je napolniti z gorivom do vratac za ogenj.

Sodržavljeni in žene!

Na Vas se obrača ta oklic, da bi izpolnjevali svojo dolžnost nasproti skupnosti in s tem tudi nasproti samim sebi.

Živeti ne smemo brezkrbno brez glave, temveč vsakdo naj se postavi v službo občemu blagru. Nikdo naj ne misli, da se njega ne tiče. Le mnogo kapljic izvotli kamen!

Vaši očetje, bratje in možje so v vojni. Oni zastavljajo svojo kri za našo zmago. Žrtvujte se tudi Vi za domovino, za katero jemljejo naši junaški vojaki nase vsak dan tako velike žrtve.

Vsakdo deluj za varčnost z zalogami naših živil in si tako prizadevaj, da se izkaže vrednega velike dobe.

Naša industrija v vojnem času.

Življenska sila industrije se je doslej pokazala mnogo večja in njena moč dosti bolj odporna, kakor se je moglo preje domnevati. Skraja je bil zelo oviran ves promet (pošta, brzojav, telefon, plovstvo po rekah in na morju, železnice), kar je seveda pomenjalo veliko zapreko za industrijsko delo. Najbolj se je občutilo, ker je bil tovorni promet po železnicah tako omejen. Dovoz neobhodno potrebnih sirovin je bil nemogoč, ravno tako odvaženje tovarniških izdelkov. Te zapreke so pa prihajale čimdalje manjše. Tudi sedaj obstoji še več ovir, ki so sicer nadležne, toda za industrijo niso nevarne.

Precej sitnostij sta povzročala pomanjkanje plačilnih sredstev in pa kreditna kriza. Težavi glede plačilnih sredstev se je odpomoglo s tem, da se je izdalo več drobiža (bankovci po 2 kroni in srebrni denar). Proti kreditni krizi pa je bil pred vsem naperjen moratorij. Toda industrija ni dolgo zahtevala, da naj bodo terjatve odložene; nasprotno, iz industrijskih krogov je bilo slišati glasove, da naj se moratorij kolikor mogoče hitro ublaži. Vojna posojilnica in banka doslej nista imeli mnogo posla.

Jako značilen je bil hitri prehod od kreditiranja blaga, ki je bilo v Avstriji pred pričetkom vojske tako močno udomačeno, do plačevanja v gotovini. Do skrajnosti pa se seveda tu ni smelo iti, ker bi bili trgovski odnošaji in blagovni promet sicer preveč trpeli.

Največje težave so obstojale in še obstoje glede delavcev in drugih nastavljenecv. Okoli 30 odstotkov moških uslužbencev je bilo poklicanih pod orožje, med njimi delovodje, izšolanano osebje, oddelni predstojniki, specialisti. Nekaj obratov se je moralo zapreti že zaradi tega, ker so naročila za njihove izdelke skoro popolnoma odpadla; posebno velja to za luksuriozno blago. Industrije, ki so delale za izvoz, so tudi morale prenehati; ravno tako se je godilo onim industrijcem, ki predelujejo sirovine, katere dohajajo le iz tujezemstva, če niso imele takih sirovin zadosti v zalogi. Mnogi obrati pa so poskušali prilagoditi se izpremenjenim razmeram; nekaterim se je to prav dobro posrečilo, seveda z velikimi žrtvami. Na ta način se je odvrnila preteča nevarnost, da bo zmanjkalo dela; izvzemši nekatere poedine slučaje se ne more reči, da bi obstojala sedaj obsežna brezposelnost. Po podatkih strokovnih komisij so v avgustu 1914 naštelih približno 22 odstotkov obrtnih delavcev, ki so bili brez dela, v septembru 19 odstotkov, v oktobru 12 odstotkov; za november in december sicer natančnih podatkov še ni na razpolago, vendar pa se v poučenih krogih sodi, da je število brezposelnih padlo na 7 ali 6 odstotkov.

Obseg sedanjega industrijskega dela bi se dal označiti tako-le:

1. Obrati, ki že po svojem prvotnem ustroju izdelujejo izključno ali večjidel predmete, ki so tudi v miru namenjeni za porabo armade; semkaj spadajo tovarne za orožje, za streljivo, za izdelovanje vojaškega sukna itd. Dalje spadajo sem podjetja, katerih izdelki se v mirnih časih poglavitno ne dobavljajo za vojaške svrhe, toda je vsled vojske potreba po takih izdelkih zelo narastla, n. pr. tovarne za čevlje, izdelovanje konserv, plete-

nin itd. Za te obrate je nastopila, kakor pravimo, visoka konjunktura; dela imajo več kot zadosti, tako da so delavce pomnožili in zvišali delovni čas, pač pa trpe nekoliko, ker nimajo dovolj izučenih delovnih močij.

2. Podjetja, ki ne delajo sicer za vojaštvo, toda je na njihov obrat vojska malo uplivala ali pa nič. Semkaj je šteti premogovnike, mline, tovarne za peko kruha itd. Njihov obrat se je mogel vzdržati brez posebnih težav; samo pri posameznikih so bile nastale zapreke vsled prometnih ovir. Znižati število delavcev jim ni bilo potrebno; v rudarstvu, posebno v premogovnikih, je celo opaziti pomanjkanje delavcev.

3. Obrati, katerih izdelki niso namenjeni ne za vojaštvo, niti ne spadajo med neobhodno potrebne stvari vsakdanjega življenja, kakor n. pr. tovarne za stroje, preproge, pohištvo itd. Cela vrsta teh podjetij se je mogla prilagoditi novemu položaju. Da so mogla vzdržati obrat, so morala ali popolnoma ali deloma opustiti svoje navadno izdelovanje in se lotiti izdelovanja vojnih potrebščin, kakor strelil, rjuh, nahrbtnikov itd. Nekaterim je bilo mogoče to izpremembo uvesti le z velikimi denarnimi žrtvami.

4. Podjetja, ki se niso mogla prilagoditi vojnemu položaju bodisi iz tehničnih, bodisi iz drugih vzrokov. Semkaj spada zlasti steklarska in keramična industrija, izdelovanje blaga iz zlata in srebra, stavbinski obrti itd. Ta podjetja vzdržujejo obrat v omejenem obsegu in z velikimi žrtvami, znižala so delovni čas in zmanjšala število delavcev ali pa so delo popolnoma ustavila.

Ta četrta skupina, ki doslej še ne obsega ravno preveč podjetij, bi se utegnila polagoma povečati s takimi obrati drugih skupin, ki bi ne mogle dobivati potrebnih sirovin. Zlasti velja to za tekstilno industrijo. Proti tej možnosti so industrije sami storili neke ukrepe. Tako na pr. so napravili posebne centrale za

bombaž, volno, kovine, kože in usnje, ki jim je vsem namen, nabavljati in primerno porazdeliti sirovi material.

Vestnik Zadružne zveze.

Za pomladansko delo. Zadružna zveza v Ljubljani se je obrnila do poljedelskega ministrstva s posebno vlogo, da naj pri vojaških oblasteh dela na to, da se onim črnovojnikom, ki niso na bojišču, za pomoč pri pomladanskih delih dovoli po možnosti dopust. Sicer je velika nevarnost, da se poljska dela ne bodo mogla izvršiti tako, kakor bi bilo želeti. To velja posebno za naše hribovite pokrajine, kjer se poljsko delo ne more opravljati s stroji. Zaradi ostrejšje klime po goratih krajih ne uspevajo jasenske setve in je treba vse delo na polju opraviti spomladi. Ta okolnost je letos posebno nepriljučna. Kajti jeseni bi bilo na razpolago več delovnih sil kakor jih je sedaj, ko so znova morali številni možki pod orožje. Enake težave nastanejo pri obdelovanju vinogradov, ki leže večinoma v goratih krajih, kamor je vsled pomanjkanja potov osobito gnojila težko spraviti in tako težkih del ženske ne zmorejo. Ker bi bilo z ozirom na splošni položaj zelo obžalovati, če bi se pridelki ravno letos zmanjšali, je torej le umestno, da se še pravočasno ukrene vse potrebno, da se preteča nevarnost kolikor mogoče zmanjša. Zato bi bilo zelo želeto, da se onim črnovojnikom, ki niso pri vojaštvu neobhodno potrebni, dovoli dopust.

Razdelitev žita in potrebe kmetovalcev. Širši odbor Zadružne zveze se je v svoji zadnji seji bavil s položajem, ki je nastal vsled cesarske naredbe z dne 25. februarja o prometu z žitom in moko. V tej cesarski naredbi se je vzelo v poštev samo potreščine, ki jih imajo posestniki konj in se jim dovolilo, da smejo porabiti za vsakega konja po 3 kg ovsa na dan. Na potrebe živinoreje se pa sploh ni nič oziralo. Potrebno bi pa bilo, da se tudi kmetским posestnikom prepusti neka gotova množina žita (ovsa, ječmena, koruze) za krmo mlade živine in mladih prašičev. Od umetnih krmil nekaterih sploh ni dobiti, če pa jih je že mogoče nabaviti, treba jih je plačati po neznosnih cenah. Jasno je, da bi omenjena prepoved, če ostane v veljavi, močno oškodovala našo živinorejo in prašičerejo in da bi se posledice poznale še leta in leta.

Ravno tako je treba poudarjati, da potrebujejo kmetški posestniki žito ne samo za svoje hlapce in dekletke, ki so pri njih v stalni službi, ampak

od slučaja do slučaja tudi za dninarje in dninarice, katerim je treba dajati hrano. V prihodnji naredbi, ki bo uravnala porabo moke in žita, bi se morala torej ta okolnost primerno upoštevati.

Dalje se je izrazila želja, da naj bi se kot krajevni organi za razdeljevanje žita in moke na deželi poleg županstev uporabljale tudi kmetijske zadruge.

Zadružna zveza je te stvari v posebni spomenici sporočila poljedelskemu ministrstvu v uvaževanje.

Gospodarski pregled.

Cena prašičem. Tržna poročila zadnjega časa nam pripoveduje, kako se je močno dvignila cena prašičem. Na Dunaju so se debeli prašiči plačevali že po 3 krone kilogram žive teže. To je razumljivo, če se pomisli, da se je prejšnja leta iz Srbije v januarju privedlo največ prašičev. Iz Galicije jih je po navadi prišlo samo na Dunaj vsak teden okoli 7000. Vse to je sedaj odpadlo. Poleg tega vzame veliko prašičev vojna uprava. Upoštevati se mora tudi, da so kmetovalci še pred božičem odprodali mnogo živalij, ki še niso bile popolnoma debele, ker primanjkuje krme, oziroma je silno draga. Zaradi pomanjkanja krme morajo na Nemškem zaklati kakih 12 milijonov prašičev, t. j. skoraj polovico. Iz tega sledi, da se bo število prašičev zelo znižalo in da bodo tudi po končani vojski še precej dolgo imeli jako lepo ceno. Nauk za naše kmete: Poprimate se prašičereje! Če količkaj zmorete, dobite plemenit prašičev in jih redite. Prašičereja se bo lepo rentirala.

Protí carinski skupnosti. V Pragi so se dne 3. februarja sešli zastopniki nemškega, avstrijskega in ogrskega kmetijskega stanu ter se posvetovali o carinsko-političnih vprašanjih, ki so sedaj na dnevnem redu ali pa postanejo pereča v najbližnji bodočnosti. Od nemške strani se je povdarjalo, da mora biti v bodoče glavno vprašanje, kako preskrbeti prebivalstvo z živili, ne pa kako kolikor mogoče izvažati. Misel carinske skupnosti z Nemčijo se je od vseh stranij odklonila. Navzlic temu pa industriji in trgovski krogi v Nemčiji živahno nadaljujejo svoja prizadevanja, da bi se sklenila z našo državo carinska skupnost. Z njihovega stališča je to razumljivo. Nemški izvoz bo tudi po vojski še dolgo zelo trpel. Zato skušajo dobiti pri nas zanesljiv trg, osobito ker naša industrija še ni tako razvita, da bi mogla konkurirati z nemško.

Ponarejeni stotaki. Avstro-ogarska banka razglasa, da so prišli v promet prav dobro ponarejeni stokronski bankovci. Ponarejeni bankovci se zlasti spoznajo po tem, da v besedi „Barki“ v madjarskem besedilu ni na črki „a“ naglasa. Tudi so črke v madjarskem besedilu ožje in obdane od širših robov kakor na pravih bankovcih. Pisava „sto kron“ in obe veliki številki 100 na nemški strani se čutita gladko, dočim se na pravih bankovcih čuti, da je tudi to mesto vsled tiska ostro. Falzifikat je sploh mehkejši kakor pravi bankovec. Falzifikat obstoji iz dveh papirjev, ki sta prilepljena drug na drugega in se dasta lahko ločiti, če se ju na lahno zmoči.

Ogrska vlada za svoje poljedelce. Vojni odnošaji nalagajo državni oblasti, da se še v večji meri briga za svoje poljedelstvo in poljedelce, kateri so ostali doma. To se osobito tiče dobave potrebnega semena za jare setve. Zaradi tega je ogrski poljedelski minister odredil, da se dobavi velika množina semenja, ki se bo ogrskim poljedelcem razdajalo po posredovanju „Zadruge ogrskih gospodarjev“. Cene semenu so sledeče: za jaro pšenico K 48, za ječmen za hrano K 29, za pivovarniški ječmen K 32, za oves K 27, za okroglo koruzo K 27, za banatsko koruzo K 24. Te cene se razumejo zajedno z vrečami in sicer za blago, postavljeno na kolodvor v Budimpešti.

Izmenjava slabih in umazanih dvokronskih bankovcev. Od mnogih stranij so se slišale pritožbe o slabem stanju, v katerem se nahaja zlasti veliko število v prometu zelo obrabljenih dvokronskih bankovcev. Vsled tega je finančno ministrstvo izdalo poseben ukaz vsem finančnim oblastem. Po tem ukazu morajo vse državne blagajne in uradi sodelovati, da pridejo iz prometa vsi poškodovani, umazani in obrabljeni bankovci. Blagajne in uradi naj izmenjavajo, kolikor dopuščajo blagajniška sredstva, obrabljene, raztrgane ali zamazane bankovce, če ni dvoma, da so pristni.

Pomanjkanje živinske soli. K pomanjkanju živinskih krmil, kot žita, moke i. t. d. se je pridružilo še veliko pomanjkanje živinske soli, vsled česar je živinoreja hudo prizadeta. Razne kmetijske korporacije so že zaprosile poljedelsko ministrstvo, da ukrene potrebno, da dobe kmetijska društva primerno množino živinske soli.

Narodnogospodarski pomen kmetijstva, V sedanji svetovni vojski se je kar najbolj jasno pokazalo, kako velikega pomena je kmetijstvo za vsako državo. To se dandanes splošno priznava. Kmetijski stan je vrelec, iz katerega črpa država

svojo нравno moč, kmetijstvo je podlaga vsemu gospodarskemu življenju. Kako žalostno bi bilo za nas, če bi se država enostransko industrializirala! Kaj bi bilo z nami, če bi ne imeli kmetijskega startu, ki bi bil zmožen skrbeti za prehrano ljudstva? Če bi naše kmetijstvo ne bilo toliko razvito, bi morali že odložiti orožje in se udati nasprotnikom na milost in nemilost. Varstvena carina je ščitila našega poljedelca, ki je mogel investirati vedno več v svoje gospodarstvo in ga tako zboljšati. Le tako je bilo mogoče, da se je kmetijska produkcija množila v isti meri z naraščanjem prebivalstva in da je treba le malo živeža uvažati iz tujine. Sedanja vojska potrjuje, da je skrb za kmetijstvo ena izmed najvažnejših nalog države.

Kurz za denarne pošiljatve v Švicio. Do preklica se je kurz za denarne pošiljatve v Švicio določil tako, da velja 100 frankov 112 kron (prej navadno okoli 95.50 kron.)

Krone in marke. V denarnem prometu s poštnimi nakaznicami v Nemčijo se je določilo, da velja s 1. februarjem 100 kron 77 mark (poprej 100 K = 84.89 mark.) Od 21. februarja naprej se zaračuni 100 mark = 128.50 K.

Žitni monopol na Švicarskem in Nemškem. Najvažnejše izmed vseh vprašanj v velikem evropskem boju je vprašanje kruha. To vprašanje je zlasti važno za države, ki se vojskujejo, ker lačna armada in lačno ljudstvo ni sposobno za vojsko. Toda krušno vprašanje je velikega pomena tudi za nevtralne države, zlasti za one, ki tudi v mirnem času ne pridelujejo toliko žita, da bi mogle pokrivati svoje potrebščine.

V taki nepriliki se že dolgo nahaja Šveica. Ker moreta Anglija in Francija s svojo veliko bojno mornarico preprečiti vsak dovoz žita, morala je Šveica obljubiti, da od uvoženega žita ne bo ničesar pustila v Avstrijo in na Nemško. Popolno garancijo je mogla Švicarska ponuditi nezaupljivim Angležem samo na ta način, da je država od 12. januarja 1915 prevzela sama vso trgovino z žitom, koruzo in mlinskimi proizvodi ter v obče s hrano in močnimi krmili. Ta monopol, ki je bil uveden po sklepu zveznega sveta, bo trajal za dobo vojske in bo obvaroval Švicarje glada. Dosedanje zaloge žita prepusti država lastnikom pod pogojem, da se zavežejo, da jih ne bodo prodali v tujino. Na ta način bodo Švicarji preskrbljeni z najboljšim in najcenejšim kruhom.

Za enak korak se je odločila tudi Nemčija, kjer je zvezni svet odredil, da se od 1. februarja 1915 naprej uvede državni monopol za žito in žitne proizvode. Namen tega monopola gre za

tem, da se državi zagotovi, da z današnjimi zalogami žita pokrije svoje potrebe do nove žetve, kajti uvoz iz inozemstva na Nemško je povsem izključen. Vse žitne zaloge prevzame država po celi državi po odrejenih maksimalnih cenah in bo žito potem sama razdeljevala. Na ta način postane država edini lastnik in prodajalec žita, ki more regulirati varčno porabo in odrediti pravično razdelitev zalog vsem državljanom enako.

Velika vprašanja, o katerih se narodni ekonomski prepirajo leta in leta, rešavajo se v teh težkih časih kar čez noč.

Angleški pomorski promet. Dne 18. februarja so stopile v veljavo odredbe, ki jih je bilo vodstvo nemške mornarice ukrenilo, da se pomorska trgovina z Anglijo kolikor mogoče zabrani. Koliko uspeha bodo imele te odredbe, se ne ve, ker bo še le bodočnost pokazala, v koliki meri bo mogla Nemčija svoje načrte uresničiti. Gotovo je le, da bo Anglija storila vse, da prepreči nemške načrte, ker ji gre pri tem za življenske interese. Pomorski promet v angleških lukah se je razvil tako silno, da si je to komaj mogoče predstavljati. Po uradnih podatkih je l. 1913 (za l. 1914 podatki še manjkajo) prišlo v angleška pristanišča ladij z 49 milijoni registrskimi tonami, od česar odpade na angleške ladje 32.3 milijone, na tuje ladje pa 16.7 milijonov ton. Pri trgovskem prometu z Anglijo bi utegnile sedaj nevtralne ladje biti udeležene s 15 do 20 odstotki. Trgovskih parnikov so šteje posamezne države koncem l. 1913:

	trgovskih parnikov	s tonami
Anglija	9050	19,326.022
Nemčija	2025	4,558.114
Amerika	1157	2,269.423
Norveška	1589	1,870.456
Francoska	1046	1,803.010
Italija	587	1,278.594
Nizozemska	451	1,249.000
Španija	438	824.000
Danska	417	700.000
Grška	342	686.000

Poštna hranilnica l. 1913. Tudi pri tej povdarja poročilo l. 1913. vpliv balkanske krize. Vendar je uspeh zelo ugoden in znaša v primeri z dohodki 22,110.780 K oziroma izdatki po 11 milijonov 611.703 K 10,499.077 K. V hranilnem prometu je prirastlo 32.597 vlagateljev z 2,300.407 K. Kočno stanje vlog 198,508.845 K. V čekovnem prometu je bilo 122.870 računovimetnikov (prirastek 5966); ves tozadevni promet je znašal 33 milijard 658,335.277 K. Terjatve računovimetnikov so zna-

šale pri čekovnem prometu 391,928.267 K. Pri poslovanju z državnimi papirji je bilo vlog (nakupov) za 136,041.496 K, dvigov za 49,552.007 K. Konec leta je bilo v zalogi državnih papirjev za 419,318.322 (+ 86,489.489) K. Lastni papirji so imeli vrednost 275,739.138 K. — Rezervni zaklad za hranilne vloge je znašal 4 milijone K, oni za čekovni promet 414 milijonov kron.

Redno pobiranje hranilnih vlog na domu.

— Ravnateljstvo hranilnice v Schönebergu je upeljal nov način zbiranja hranilnih vlog. Poseben uradnik pobira tedensko hranilne vloge po stanovanjih strank, ki se za to prijavijo. Kakor kaže zadnji četrtletni izkaz, si ta način pobiranja hranilnih vlog pridobiva vedno več prijateljev. Pobiranje ne stane ničesar, jemljejo se hranilne vloge po 50 vinarjev, 1 K in 20 K po našem denarju. Takih strank ima hranilnica sedaj 4.870; hranilnih vlog se nabere tedensko za 40.000 K.

Naše pomorsko ribarstvo. Ravno kar so došli uradni statični podatki o našem pomorskem ribarstvu v l. 1912 in 1913. (t. j. za čas od aprila 1912 do maja 1913). Skupna vrednost v tem času nalovljenih morskih rib znaša 11,101.937 kron in sicer za 709.261 K več kot prejšnje leto. Sardel se je nalovilo 4,289.315 kilogramov; škombrov 1,481.774 kilogramov; tonine 132.015 kilogramov jegulj 204.576 kilogramov itd. Na ribolovu je bilo zaposlenih skupno v imenovanem poslovnem letu 17 tisoč 566 domačih ribičev s 5137 čolni. Vrednost čolnov, mrež in drugega potrebnega ribiškega orodja znaša okoli 7 milijonov kron.

Konj na svetu je 94,000.000, v Evropi sami pa 43,000.000. Nemčija jih ima 4,395.043, Avstro-Ogrska 3,976.597, Francija 3,179.720, Anglija 2 milijona 94.587, Rusija (evropska) 9,017.643, Argentinija 7,500.000 in Avstralija 2,000.000. Trojni sporazum jih ima 43,000.000, Nemčija in Avstro-Ogrska pa samo 8,000.000.

Vrednost ruskega denarja je zelo padla. V zadnjih 25 letih so Angleži navadno računali za 10 funtov šterlingov (100 funtov šterlingov je 2406 kron) 94 do 96 rubljev (100 rubljev je 254 K 50 h). Vsled vojske je pa padla cena rublju tako, da so zaračunali za 10 funtov šterlingov kar 135 rubljev. Rusija si je izposodila začetkom decembra v Londonu 20 milijonov funtov in je založila v zlatu pri Angleški banki 8 milijonov funtov šterlingov, a kljub temu stane 10 funtov šterlingov še vedno v Londonu 116 do 118 rubljev.

Nemčija je prepovedala [pitanje živine, iz-
vzemši konj, z ovsom. Pitanje živine z ržjo in s
pšenico so prepovedali že novembra leta 1914.

Razne objave.

Oddaja trt.

Ker je še dosti vinogradnikov, ki se niso v jeseni pravočasno zglasili za trte, se naznanja, da imajo državne trtnice na Kranjskem še dosti divjih in cepljenih trt na razpolago, ki se oddajajo po običajnih znižanih cenah.

Kdor želi še trte dobiti, zglasi naj se čim prej mogoče naravnost ali potom županstva pri c. k. vinarskem nadzorniku v Kandiji pri Rudolfovem.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Št. Jakobu ob Savi,

registr. zadr. z neomej. zavezo,

ki se bo vršil dne 21. marea 1915 ob 3. uri popoldne
v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.

2. Poročilo načelstva.

3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.

4. Volitev načelstva.

5. Volitev računskega pregledovalca.

6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ne bil ob navedenem času sklepčen vrši se pol ure pozneje drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Rovih,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 19. marea 1915 ob 3. uri popoldne
v društvenem domu na Rovih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.

2. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.

3. Volitev načelstva.

4. Prememba pravil.

5. Volitev nadzorstva.

6. Poročilo o izvršeni reviziji.

7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor vsled nezadostne udeležbe ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Semiču,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil v nedeljo dne 14. marca 1915 ob 3. uri
v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrjenje računskega zaključka za l. 1914.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Slučajnosti.

Ako bi za to uro določen občni zbor ne bil sklepčen
vrši se na istem prostoru in z istim dnevnim redom čez pol
ure drugi občni zbor, kateri sme brezpogojni sklepati.

K obilni udeležbi vabi Odbor.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Motniku,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 7. marca 1915 ob 3. uri popoldne
v cerkveni hiši št. 45.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem
zboru
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Potrjenje računskega zaključka za leto 1914.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklep-
čen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnev-
nem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede
na število navzočih združnikov. Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Ljudske hranilnice in posojilnice v Idriji,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se vrši v nedeljo dne 14. marca 1915 ob 4. uri popoldne
v prostorih Kršč. gospodarskega društva v Idriji.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Mlekarske zadruge v Vodicaх,

reg. zadr. z omejeno zav.

ki se bo vršil dne 19. marca 1915 ob 3. uri popoldne
v kaplaniji.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrjenje računskega zaključka za l. 1914.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Domžalah,

reg. zadr. z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 7. marca 1915 ob 3. uri popoldne
v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem
zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Poročilo o izvršeni reviziji.
8. Prememba pravil.
9. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Kmetijskega društva Vodicaх,

reg. zadr. z omej. zav.

ki se bo vršil dne 14. marca 1915 ob pol 4. uri popoldne
v kaplaniji.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1914.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklep-
čen vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnev-
nem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede
na število navzočih združnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Živinorejske zadruge v Vodicaх,

reg. zadr. z omej. zav.

ki se bo vršil dne 19. marca 1915 ob pol 4. uri popoldne
v kaplaniji.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklep-
čen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnev-
nem drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede
na število navzočih združnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Strojne zadruge v Cirkoveah,

reg. zadr. z om. zav.

ki se vrši dne 14. marca 1915 ob 3. uri popoldne
v društveni dvorani.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor.

Hranilnice in posojilnice v Vodichah,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 14. marca 1915 ob 3. uri popoldne
v kaplaniji

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Mlekarske zadruge v Kočah,

reg. zadr. z omej. zav.

ki se bo vršil dne 14. marca 1915 ob pol 4 uri popoldne
v mlekarni.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Poročilo o izvršeni reviziji.
8. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice Smledniku,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 7. marca 1915 ob 3. uri popoldne
v društvenem domu v Smledniku.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Predloki,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 14. marca 1915 ob 4. uri popoldne
v posojilnični sobi v Predloki.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Potrjenje računskega zaključka za leto 1914.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor v navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Gorah, nad Idrijo,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se vrši dne 7. marca 1915. ob 3. uri popoldne
v župnišču.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Spodnji Polskavi,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 19. marca 1915 ob 3. uri popoldne
v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Potrjenje računskega zaključka za l. 1914.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na XVII. redni občni zbor

Kmetijskega društva v Gorjah,

reg. zadr. z om. zav.

ki se bo vršil dne 14. marca 1915 ob 3. uri popoldne
v dvorani.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
5. Volitev odbora.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se vrši pol ure kasneje na istem mestu in po istim dnevnim redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Posojilnice in hranilnice v Poljanah nad Škofjokoko,

reg. zadr. neom. zav.

ki se bo vršil dne 14. marca 1915. ob 3. uri popoldne
v društvenem prostoru.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov.

Vabilo na izredni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Trnovem,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 7. marca 1915 ob 11. uri dopoldne
v uradni.

Dnevni red:

1. Sklepanje o zvišanju zadružnih deležev.

V slučaju, da bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen vrši se pol ure kasneje drug občni zbor, ki bo sklepal pravomočno ne glede na število navzočih zadružnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Prihovi,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se vrši dne 19. marca 1915 po večernicah.
v posojilnični sobi.

Dnevni red:

1. Odobritev letnega računa.
2. Volitev načelstva in nadzorstva.
3. Čitanje revizijskega zapisnika.
4. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Živinorejske zadruge v Strugah,

reg. zadr. omej. zav.

ki se bo vršil dne 14. marca 1915 ob 3. uri popoldne
v župnišču.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Vabilo na XIII. redni občni zbor

Mlekarske zadruge v Dolskem,

reg. zadr. z om. zav.

ki se bo vršil v nedeljo 14. marca 1915 ob 4. uri popoldne
v Kamnici h. št. 11.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
5. Poročilo o izvršeni reviziji.
6. Volitev načelstva.
7. Volitev nadzorstva.
8. Slučajnosti.

Odbor.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Kamniku,

reg. zadr. z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 5. marca 1915 ob 2. uri popoldne
v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Ljudske hranilnice in posojilnice v Mirnipeči,

reg. zadr. z neom. zav.

ki bo se vršil dne 14. marca 1915 ob 3 uri popoldne
v župnišču v Mirnipeči.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1914.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Artičah,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 21. marca 1915 ob 3. uri popoldne
v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Čitanje revizijskega poročila.
3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1914.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se eno uro kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Slovenskega delavskega stavbenega društva,

vpisane zad. z neom. zav.

v Ljubljani.

ki se bo vršil dne 15. marca 1915 ob pol 7. uri zvečer
v pisarni konsumnega društva Kongresni trg št. 2.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
  2. Odobritev računov.
  3. Prememba pravil.
  4. Volitev ravnateljstva, kontrolorjev, računskih pregledovalcev in razsodišča.
  5. Sklepanje radi zidanja hiš, ev. oddaje ali prodaje parcel.
- Odbor.

Vabilo na XIX. redni občni zbor

Posojilnice in hranilnice v Sv. Križu pri Litiji,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 25. marca 1915 ob pol 3. uri popoldne.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev enega odbornika.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ne bil ob navednem času sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

K obilni udeležbi vljudno vabi Odbor.

Vabilo na redni občni zbor

Kmetijskega društva v Kamniku

reg. zadr. z omeje. zav.

ki se bo vršil dne 7. marca 1915 ob 10. uri dopoldne
pri „Krištofu“.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Sklepanje o likvidaciji.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se dne 28. marca 1915. na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Podlipi,

reg. zadr. z neomej. zav.

ki se bo vršil dne 7. marca 1915 ob 3 uri popoldne
v posojilničnem prostoru.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Poročilo o izvršeni reviziji.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Metliki,

reg. zadr. z neomej. zav.

ki se bo vršil dne 7. marca 1915 ob pol 9. uri dopoldne
v lastnih prostorih v I. nadstropju.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Velikih Laščah,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 7. marca 1915 ob 2³/₄ uro popoldne
v dvorani zadruškega doma.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.